

A demográfiai téltől a konzervatív modernizációig

Bevezetés

Napjainkban a környezeti és népesedési folyamatok torzulása egyre nagyobb mértékű, és az ebből adódó ökológiai és demográfiai válságok is egyre súlyosabbak. Ezek a folyamatok azt mutatják, hogy a 21. század meghatározó társadalmi és politikai kérdése a környezetvédelem és a demográfia.

Az emberiségnek a fenntarthatóság irányába kell elmozdulnia, beleértve a demográfiai folyamatokat is. A fenntartható népesség, ami egy állandó vagy lassan változó létszámot jelent, többféleképpen elképzelhető. A globalisták és a szuverenisták vitája ebben a kérdésben is meghatározó. Az előbbiek a fenntartható népességet az absztrakt és homogén emberiség szintjén, míg az utóbbiak a népek és nemzetek esetében akarják megvalósítani. A szuverenista felfogás biztosítja a globalista célt is, vagyis az emberiség, sőt az etnikailag és kulturálisan sokszínű emberiség fenntartható népességét, de a globalista út nem biztosítja a szuverenista célt, jelesül a népek fenntartható népességét, és legjobb esetben is csak egy homogén emberiséghez vezet.

Modernizáció és a demográfiai átmenet

Minden társadalomnak számtalan feladatot kell megoldania, amelyek közül kiemelkedik a javak és szolgáltatások termelése (vagyis a produkció), illetve az emberek nemzése és felnevelése (azaz a reprodukció). Mindezeket a tevékenységeket pedig ökológikusan kell végezni. Makroszinten az emberi közösségeknek ezt a három oldalt kell egyensúlyban tartaniuk.

Az alacsony környezetterhelésű, vagyis fenntartható premodern társadalmak ezeket a feladatokat egyszerűen megoldották, hiszen a produkció elsődlegesen a férfiak, míg a reprodukció elsődlegesen a nők feladata volt. Ezeknek a közösségeknek a lélekszáma állandó vagy lassan növekvő volt, mivel a magas natalitást a magas mortalitás ellensúlyozta. Természetesen a *tradicionális fenntarthatóságnak* súlyos fogyatékoságai is voltak, úgymint alacsony színvonalú termelés, rendiség, statikusság. A modernizáció azonban mindent megváltoztatott.

A modernizáció demográfiai aspektusát a *demográfiai átmenet* elmélete írja le, amely szerint a magas halandósággal és termékenységgel jellemezhető premodern társadalom több lépésben átalakul egy alacsony halandósággal és termékenységgel jellemezhető

modern társadalommá.¹ A demográfiai átmenet egy civilizációs vívmánnyal, a halandóság csökkenésével kezdődik, amit az ökológiai kockázatokkal terhelt népességrobbanás követ. Jelenleg a népességrobbanás elsősorban Afrikát és Nyugat-Ázsiát jellemzi, ami együtt jár a természeti környezet túlhasznosításával is, ezért nyilvánvalóan nem fenntartható folyamat.

A demográfiai átmenet harmadik szakaszában elkezdett csökkenni a születésszám. A natalitás számos demográfiai paraméterrel jellemezhető, de elemzésünk szempontjából célszerű a *teljes termékenységi arányt* (TTA) a középpontba állítani. Ez a mutató a szülőképes korú (15–49 éves) nőkre számított elméleti gyermekszámot mutatja, vagyis azt, hogy egy nő hány gyereket szülne élete folyamán, ha az adott évre jellemző születési szám állandósulna.² E paraméter előnye, hogy független a korábbi évek demográfiai folyamataitól.

A termékenységi ráta folyamatos csökkenése a modernizáció egyik fontos sajátossága. Az igaz, hogy a II. világháború után volt egy jelentős *baby boom*, de az csak egy átmeneti, posztháborús fellendülés volt, nem pedig egy strukturális stabilizálódás. Az (első) demográfiai átmenetnek az a várakozása, hogy a születésszámok csökkenése spontán módon megáll, és 2,1-es értéknél stabilizálódik, nem igazolódott be, amit a *második demográfiai átmenet* elmélete is megerősít. Ezt mutatják az adatok is. Az 1950-es években a nőknek statisztikai átlagban majdnem 5 gyereke született, míg az 1990-es évekre ez az érték 3-ra csökkent a világban. Az előrejelzések szerint 2050-re elérjük a 2-es értéket.³

Az emberiség összesített termékenységi átlagszáma – ami 2018-ban 2,4 gyerek/nő – jelentős regionális különbségeket takar. A kontinensekre jellemző termékenységi arányszámok csökkenő sorrendben a következők: Afrika – 4,6; Nyugat-Ázsia – 2,7; Óceánia – 2,3; Amerika – 2,0; Kelet-Ázsia – 1,7; Európa – 1,6 gyerek/nő.⁴ A fenti adatok is jól mutatják, hogy az emberiség demográfiai szempontból nagyon különböző helyzetű kontinensekből áll. A két végletet Afrika és Európa jelenti. A termékenységi arányszám mindegyik afrikai országban – kivéve a kicsi Mauritius – sokkal nagyobb, míg mindegyik európai országban sokkal kisebb, mint 2,1 gyerek/nő. Az afrikai országok túl magas termékenységi rátája társadalmi szinten népességrobbanást, míg az európai társadalmak túl alacsony termékenységi rátája makroszinten demográfiai telet okoz.

A 4,6-es afrikai termékenységi ráta azt jelenti, hogy ezer nőnek 2300, akiknek 5290 és akiknek 12 167 lánya születik, ezzel szemben az 1,6-es európai termékenység azt jelenti, hogy ezer nőnek 800 lánya, akiknek 640, majd 512 lánya születik az első három generációban. Az előbbi esetben a lányok száma több mint tízszeresével nő, míg az utóbbi esetben a felére csökken 90 év alatt.⁵ Az előbbi folyamat környezeti, míg az utóbbi tár-

¹ Kapitány Balázs (szerk.): *Demográfiai fogalomtár*. Budapest, KSH, Népeségtudományi Kutatóintézet, 2015.

² Kapitány (2015): i. m. 17.

³ United Nations: *World Population Prospects: The 2017 Revision*. Department of Economic and Social Affairs.

⁴ PRB, Population Reference Bureau: *World Population Data Sheet*, 2018.

⁵ Feltételezve, hogy a megszülető lányok és fiúk aránya egyenlő; valójában kevesebb lány születik, mint fiú.

sadalmi szempontból nem fenntartható. Migráció hiányában egy alacsony mortalitású nép létszáma csak akkor állandó, ha statisztikai átlagban ezer nőnek folyamatosan ezer lánya születik, vagyis ha a teljes termékenységi arányszám 2,1 gyerek/nő.

Demográfiai tél

Az alacsony gyermekvállalási hajlandóság egy demográfiai közrossz, amelyből nagyon nehéz kimászni.

„Egyesek azt gondolhatják, csak átmeneti rendellenességgel állunk szemben; a termékenység trendjei időben önszántukból korrigálják magukat. De amikor a teljes termékenységi arányszám jóval 1,5 alá süllyed – ma ez a helyzet számos európai országban és más nyugati országok különböző alnépességeiben –, már nem némi korrekció kilátásával szembesülünk, hanem a meredek demográfiai hanyatlás lehetőségével.”⁶

Demény Európa demográfiai hanyatlását a következőképpen számszerűsítette a 2002-es akadémiai székfoglaló előadásában:

„Az ezredforduló Európájában az összes európai ország népességgel súlyozott teljes termékenységi mutatója [...] 1,37-re tehető. A halandóság legtömörebb és hasonló logikával számított jellemzője, a születéskor várható átlagos élettartam pedig 69 évre tehető a férfiaknál és 78 évre a nőknél. Ezekből az adatokból kiszámítható a stabil népességmodell⁷ nettó reprodukciós arányszáma,⁸ ami ebben az esetben 0,645, [...] Más szóval, Európában az adott termékenységi és halálzási mutatók változatlansága esetén egy 1000 főből álló generációt egy 645 fős második generáció követne, és egy 416 főből álló harmadik, egy 268 főből álló negyedik, és így tovább. Ha feltételezzük, hogy az átlagos generációs távolság 30 év [...] kiszámítható, hogy az évi növekedési rátája e stabil népességben –1,46 százalék. Ilyen ütemű változás egy népességet alig 47 év alatt eredeti nagyságának felére apasztaná. Száz év leforgása alatt pedig a népesség 77 százalékkal csökkenne. És 177 év alatt egy eredeti 1000 fős népességből csak 75-en maradnának. Százhetvenhét év természetesen nagy idő, de nem több – pontosan annyi –, mint amennyi a Magyar Tudományos Akadémia alapítása óta eltelt. Egy ország vagy egy kontinens történetében ez szerény időtartam.”⁹

Ez a demográfiai hanyatlás azt jelenti, hogy 177 év alatt az 500 milliós európai népesség 37,5 millióra, míg a 10 milliós magyarországi népesség 750 ezer főre csökken, feltételezve az ezredforduló demográfiai sajátosságait és a migráció hiányát. Ezt a folyamatot joggal

⁶ Demény Pál: *Népességpolitika. A közjó szolgálatában*. Budapest, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 2016. 30.

⁷ A stabil népességmodell egy demográfiai terminus technicus. Ez a modell egy olyan zárt (migrációmentes) népességből indul ki, amelynél a nem és a kor szerinti összetétel időbelileg állandó. Ennek elméleti feltétele a korszpecifikus termékenységi és halálzási arányszámok időbeli változatlansága.

⁸ Nettó reprodukciós együttható: azt fejezi ki, mekkora a termékenység szintje a halandóság hatásával is számolva. A stabil népesség akkor állandó létszámú, ha a nettó reprodukciós együttható értéke 1. Ha a mutató értéke 1-nél kisebb, akkor a populáció létszáma csökken.

⁹ Demény Pál: Előszó. In Banyár József – Németh György (szerk.): *Gyermek és nyugdíj 2.0 Nyugdíjreform elképzelések*. Budapest, Gondolat, 2020. 167.

nevezik *demográfiai télnek*, utalva a szintén teljes pusztulást eredményező nukleáris tél fogalmára.¹⁰

A demográfiai tél a népek és nemzetek új típusú pusztulását írja le. Spengler szerint a nyugati kultúra a gyermektelen életformát idealizálja és várja el: „Nemcsak azért maradnak el a gyermekek, mert nem születnek meg, hanem mindenekelőtt azért, mert a végsőkéig feszített intelligencia már semmi okot sem lát a létezésükre.”¹¹ Michel Houellebecq a francia nép hanyatlását a liberális individualizmusból vezeti le:

„amilyen mértékben sikeres volt a liberális individualizmus, amikor szétbomlasztotta az olyan átmeneti struktúrákat, mint a haza, a céhek és a kasztok, oly mértékben készítette elő a saját bukását, amikor nekirontott a legvégső struktúráknak: a családnak, vagyis a népszaporulatnak, ami után értelemszerűen eljött az iszlám ideje.”¹²

A demográfiai tél¹³ centrális eleme az alacsony termékenységi arányszám és az ún. *természetes fogyás* (születés mínusz halálozás). Ezeknek olyan járulékos tünetei is vannak, mint a házasságok hiánya, a válások magas száma, a szingli és gyermektelen életforma elterjedése, az idős eltartottak növekvő aránya, a növekvő munkaerőhiány, a falvak elnéptelenedése. Ahol a bevándorlás alacsony, ott (lásd Kelet-Európa és Kelet-Ázsia) a természetes fogyás előregedést és tényleges népességfogyást eredményez, ahol magas a bevándorlás, ott (lásd Nyugat-Európa és az angolszász országok) az eredmény az őshonos népesség előregedése, szélsőséges multikulturalizmus, a társadalom etnikai és kulturális megosztottsága és a népességcsere kockázata. Bár a „fejlett” nemzetek a produkció szférájában remekelnek, de a natalizmus és a természetvédelem területén az összeomlás felé haladnak. (Az idézőjel arra utal, hogy helytelen a gazdag, de demográfiai szempontból agonizáló népeket, olaszokat, németeket, japánokat fejlettnek minősíteni.) Ennek az ideológiának a kudarcát jól mutatja, hogy nincs olyan liberális ország, ahol a termékenységi ráta elérné a szükséges 2,1 gyerek/nő értéket. Gazdasági sikereik ellenére ezeknek a népeknek a jövője eléggé baljós, hiszen Izrael kivételével mindegyikben alacsony vagy nagyon alacsony a termékenységi ráta. Ráadásul a liberális ideológia legújabb fejleményei (szingliség, gyermektelenség, genderelmélet) a termékenységi ráta további csökkenését valószínűsítik.

A „fejlett” világ környezeti szempontból sem fenntartható, itt a túlfogyasztás és a természeti környezet kizsákmányolása jelenti a fő problémát. Tehát a liberális modernitás paradigmája nemcsak demográfiai, hanem a környezeti fenntarthatóság szempontjából is csődöt mondott.

¹⁰ *Demographic Winter: The Decline of the Human Family*. [Film.] USA, SRB Documentary LLC, 2008, 52 perc.

¹¹ Oswald Spengler: *A Nyugat alkonya. A világtörténelem morfológiájának körvonalai I–II*. Budapest, Noran Libro, 2011. 146.

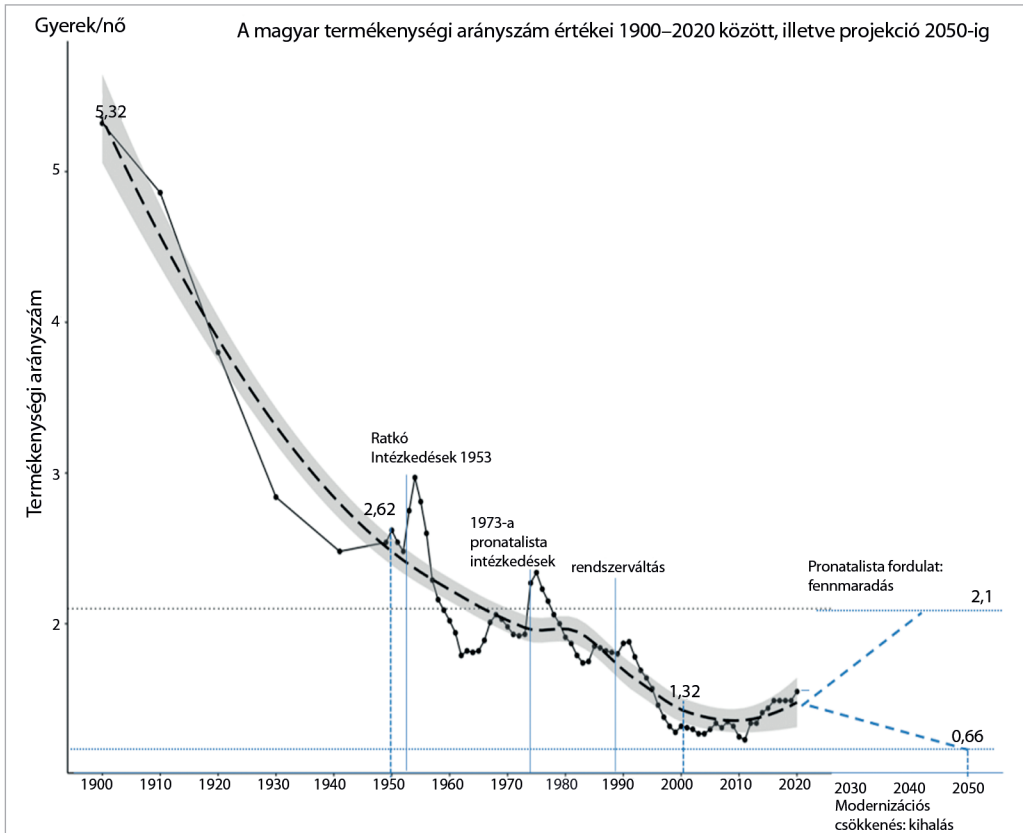
¹² Michel Houellebecq: *Behódolás*. Budapest, Magvető, 2015. 208.

¹³ Tóth I. János: *Demográfiai tél. A modernizáció sötét oldala*. Budapest, Gondolat, 2021.

Demográfiai tél Magyarországon

Az elmúlt 120 évben a magyarországi termékenység (TTA) értéke drámai mértékben csökkent. Ez lényegében egy exponenciálisan csökkenő görbe, ahol az értékek 50 évente – szinte hihetetlen pontossággal – megfeleltek 5,32 (1900), 2,62 (1950) és 1,32 (2000).¹⁴

Ha ez a trend folytatódik tovább, akkor a magyar termékenység értéke 2050-ben 0,66, 2100-ban pedig 0,33 gyerek/nő érték lesz, vagyis aszimptotikusan halad a nulla felé. Ez az érték azt jelenti, hogy 1000 nőnek kevesebb, mint 165 lánya születik.

1. ábra: A magyar TTA változása és előrejelzése

Megjegyzés: Pontozott vonal: a tényleges magyar termékenység értékek; szürke sáv: LOESS simító függvény segítségével kapott trend; szaggatott vonal: a termékenységi ráta két különböző előrejelzése 2020 és 2050 között; alsó szaggatott vonal: csak az antinatalista modernizációból származó exponenciális csökkenés érvényesül; felső szaggatott vonal: folytatódik az elmúlt 10 évre jellemző termékenységnövekedés.
Forrás: a szerző szerkesztése

¹⁴ KSH: *I. I. Népeség, népmozgalom (1900–)*. 2021.

Másrésről 2010 és 2020 között a magyar termékenységi ráta 0,3 gyerek/nő értékkel emelkedett, ha ezt a lenyűgöző növekedési ütemet tartani tudjuk, akkor 2030-ra elérhetjük az 1,85, míg 2040-re a 2,15 gyerek/nő értéket. Ez az a kritikus érték, amely biztosítja a létszámában és korösszetételében állandó népességet, ami minden nemzet, így a magyarság fennmaradásának is a demográfiai előfeltétele.

A termékenységi ráta változására a kormányzati és a nem kormányzati tényezők (például forradalom, rendszerváltás, gazdasági válság, pandémia) is hatást gyakorolnak. Ennek ellenére érdemes megvizsgálni, hogy milyen korreláció áll fenn a kormányzat és a termékenységi ráta változása között.

A táblázat a politikai kurzusok „függvényében” mutatja be a termékenységi ráta értékét és változását 1929-től. A táblázat összeállításánál technikai nehézséget jelentett, hogy a hatalmváltások és választások év közben vannak, míg a termékenységi adatok naptári évre vonatkoznak. A probléma úgy hidalható át, hogy a választási évet még az évet megkezdő kormányzathoz számítjuk, hiszen a gyerekvállalásra vonatkozó elhatározás is minimum kilenc hónappal korábban születik meg.

1. táblázat: A termékenységi ráta változása a politikai kurzusok alatt

Évek	Korszakok és kormányok	Termékenységi arányszám (gyerek/nő) a kezdő és a befejező évben	Változás mértéke a kurzus időszakában (és egy évre vonatkoztatva)	TTA/év változásának a csökkenő sorrendje
1929–1944 (16 év)	Horthy-korszak	3,8–2,51*	–1,29 (–0,081)	11.
1945–1956 (12 év)	Rákosi-korszak	2,52*–2,60	0,08! (0,007)	4.
1957–1963 (7 év)	megtorló Kádár-rendszer	2,29–1,82	–0,47 (–0,067)	10.
1964–1979 (16 év)	érett Kádár-rendszer	1,81–2,00	0,19! (0,012)	3.
1980–1989 (10 év)	hanyagló Kádár-rendszer	1,91–1,80	–0,11 (–0,011)	7.
1990 (1 év)	Németh-kormány	1,87	0,07! (0,07)	1.
1991–1994 (4 év)	Antall- és Boross-kormány	1,88–1,64	–0,24 (–0,06)	8.
1995–1998 (4 év)	Horn-kormány	1,57–1,32	–0,25 (–0,062)	9.
1999–2002 (4 év)	első Orbán-kormány	1,28–1,30	0,02! (0,005)	5.
2003–2010 (8 év)	Medgyessy–Gyurcsány– Bajnai-kormány	1,27–1,25	–0,02 (–0,002)	6.
2011–2021 (11 év)	második–negyedik Orbán-kormány	1,23–1,59#	0,36! (0,037)	2.

Megjegyzés: Szimbólumok jelentése: ! – a periódus végén magasabb a termékenységi ráta, mint az elején;

* – becstült érték; # – 2021. 01–11. időszakban mért érték.

Forrás: KSH (2021): i. m.

Az 1. táblázatból leolvasható, hogy termékenységi rátában a legnagyobb növekedés (+ 0,36 gyerek/nő) a második–negyedik Orbán kormány 11 éve alatt következett be. Az éves növekedésben ezt az időszakot csak a rendszerváltás egyetlen éve előzi meg: 0,07 gyerek/nő értékkel. A legnagyobb csökkenés abszolút (–1,29 gyerek/nő) és relatív (–0,081) értékkel a Horthy-korszakban következett be. A második legrosszabb (–0,47 gyerek/nő) időszakot a megtorló Kádár-rendszer évei jelentik. Az ideálisnak tekinthető 2,1 gyerek/nő értéket utoljára 1977-ben értük el.¹⁵ Azt is érdemes megjegyezni, hogy az első Orbán-kormány egy hosszú csökkenési folyamatot megtörve növelte a termékenységi rátát, de az őt követő baloldali kormányok alatt a termékenységi ráta újra csökkent.

Ha a rendszerváltást megelőző időszaktól vizsgáljuk a termékenység alakulását, akkor azt mondhatjuk, hogy 1985-től 1990-ig lassan (durván –0,01/év ütemben) csökkent a termékenységi ráta, de a rendszerváltást követő évben, 1990-ben volt egy jelentős emelkedés (+0,07 gyerek/nő). 1993 és 1998 között minden évben nagymértékben csökkent a termékenységi ráta. A Bokros-csomag (1995) előtti és utáni három évben évenként úgy –0,07-dal csökkent az arányszám. Ennek eredményeképpen a termékenységi ráta az 1,8-es tartományból lezuhant az 1,3-es tartományba. Ha ez az alacsony arányszám stabilizálódik, akkor: „Három generáció – nagyjából 90 év – leforgása alatt a népességszám eredeti nagyságának alig egynegyedére süllyedne, és drasztikusan előregedett kormegoszlást mutatna.”¹⁶

Magyarországon már negyven éve, 1980-tól csökken a népesség, kezdetben csak egy-két ezer emberrel, jelenleg a „természetes” – valójában természetellenes – fogyás értéke már negyvenezer fő. Erről a problémáról azonban a magyar balliberális oldal nem beszél. Ez nem egy speciális magyar sajátosság, mivel a neoliberais ideológia általában hallgat, sőt kimondottan tiltja az alacsony termékenységi ráta és a népességfogyás problematizálását.

A demográfiai tél elhallgatásáról

A demográfiai tél elhallgatásának több oka is van. Ebben szerepet játszik az is, hogy az alacsony termékenységi ráta negatív következményei csak évtizedekkel később érzékelhetők. Míg a magas termékenységi ráta esetében a népesség növekedése azonnal realizálódik, hiszen minden gyermek születésével nő a népesség, addig az alacsony termékenységi ráta esetében a népességcsökkenés csak harminc-negyven évvel később, a gyermektelen idősök elhalálózásakor következik be. Sőt, tömeges mértékű bevándorlás esetében a „fejlett” országok sohasem szembesülnek a népességcsökkenéssel, vagyis az agóniájuk leglátványosabb tünetével. Paradox módon a népek és nemzetek demográfiai hanyatlása kezdetben nem jelenti az individuális jólét csökkenését a kevesebb eltartandó gyermek, nyugdíjas és a magasabb női munkavállalás miatt. A jólét csökkenése majd

¹⁵ KSH (2021): i. m.

¹⁶ Demény (2020): i. m. 8.

csak később, vagyis az ún. demográfiai ablak bezárulása után, azaz a nép és a nemzet végzetes előregedése után válik általános jelenséggé.

A demográfiai tél elhallgatásának ideológiai okai is vannak. Míg a tradicionális társadalmak pronatalista, addig a modern társadalmak antinatalista jellegűek. A modernitás számára az alacsony termékenységi ráta nem probléma, hanem a tradicionalitás feletti győzelem bizonyítéka. A liberális modernizáció egyik alapvető tézise, hogy a születésszám növelését célzó pronatalista intézkedések „nem felelnek meg a nyugati civilizáció szellemének”.¹⁷

A fentiekén túl a hallgatás legfőbb oka az, hogy a demográfiai télnek nem speciális okai vannak, hanem a modernitás maga: *fogamzásgátlás, urbanizáció, öregségi nyugdíj, női munkavállalás*, s főleg a késő modernitás liberális vívmányai: *szexuális forradalom, nők „férfiasítása” és „munkakényszere”, kétkeresős családmódel, genderelmélet*. Világos, hogy a liberális modernizáció keretei között nincs mód a pronatalista fordulatra. Sőt, maga a fogalom, a „rettegett pronatalizmuscímke” sem elfogadható a liberális közbeszédben, ahogy azt Demény több helyen is hangsúlyozza.¹⁸

Egy populáció létszámának változását közvetlenül csak a következő négy tényező befolyásolja: születés, bevándorlás, halálozás és kivándorlás. Az első kettő növeli, míg a második kettő csökkenti a népességet. Európában a népesség stabilizálásának szükséges, de már régóta nem elégséges feltétele a kivándorlás és a halandóság csökkentése. Elvileg a gyorsan fogyó őshonos népességet a jelenleginél (1) sokkal több bevándorlóval vagy (2) sokkal több saját gyerekkel, azaz egy új baby boommal lehet pótolni. Tehát Európában tömeges bevándorlásra vagy egy új baby boomra van szükség; *tertium non datur*. Mivel a liberális modernizációval nem egyeztethető össze a pronatalizmus, ezért érzi úgy a liberális elit, hogy a tömeges bevándorlásnak nincs alternatívája.

Megjegyzem, hogy a tömeges bevándorlásra épülő megoldás csak addig lehetséges, amíg vannak magas termékenységű szegény régiók, amelyeket a helyi lakosok tömegesen akarnak elhagyni, ha ezek megszűnnek, akkor a pronatalizmus alternatívája már csak a Spengler által megjósolt „iszonyú elnéptelenedés”.

A tömeges bevándorlás kockázatai

A neoliberalizmus másik centrális tétele, hogy az etnikum, a nép és a nemzet csak szociokulturális fikció, csak „üres” név. Azaz a liberális individualizmus ideológiája ezekkel a kategóriákkal kapcsolatban *nominalista* álláspontot foglal el.¹⁹ Ebből pedig logikusan következik, hogy az európai országokat sújtó demográfiai télre jó megoldás az arab és afrikai emberek folyamatos és tömeges bevándoroltatása. Ez a megoldás, a közgazdaságtan terminológiája szerint, a reprodukció *kiszervezését* jelenti a gazdag

¹⁷ Fekete Gyula: *Véreim, magyar kannibálok! Vádirat a jövő megrablásáról*. Budapest, Magvető, 1992. 315–316.

¹⁸ Demény (2016): i. m. 263.

¹⁹ Tóth I. János: A nép fogalmáról. *Kommentár*, (2021), 1. 29–42.

északi régiókból a szegény déli régiókba. Természetesen a tőke és különösen a nemzetközi nagytőke is érdekelt a munkaerő olcsó előállításában, vagyis kiszervezésében. Konzervatív nézőpontból viszont a népeknek a saját identitásukhoz való joga fontosabb, mint a munkaerő előállításának a költsége, ezért az európai népeknek nem szabad a reprodukciót Afrikába és Nyugat-Ázsiába kiszervezni.²⁰

Deményt követve tegyünk különbséget a korlátozott vagy individuális és a korlátlan vagy tömeges bevándorlás között.²¹ Az előbbi támogatható, az utóbbi viszont elutasítandó, mert a közösségek társadalmi, kulturális, etnikai, sőt nyelvi sajátosságainak az átalakulását kockáztatja. Közkeletű liberális elképzelés szerint a nyitott határookra épülő, vagyis a határok nélküli Európa „méltányosabb, gazdagabb, erősebb és fiatalabb” lenne, mint a határait védő Európa. Demény cáfolja ezt a nézetet.²²

A tömeges migráció nemcsak a közbiztonságot fenyegeti, hanem a nemzet mint olyan fennmaradását is. Egy politikai egységet rendkívül megterhelnek a nyelvi, kulturális, vallási és civilizációs különbségek, különösen, ha azokat egyetlen kultúrkörből származó homogén (jelesül muszlim) bevándorlók képviselik. Ennek szinte szükségszerű következménye az őshonos és a bevándorló háttérű lakosság közötti ellentét növekedése. Ez a bizalom, az önkéntes együttműködés és az otthonosság elvesztéséhez vezet, amit gyorsan követ a bizalmatlanság, a szegregáció és az erőszak. További kérdés, hogy a kialakuló etnikai konfliktus egy hibrid polgárháborúhoz vagy pedig valamelyik fél behódolásához vezet. Ismerve a muszlimok hitének és identitásának rendíthetlenségét, a legvalószínűbb forgatókönyvet az őshonos európai lakosság békés behódolása jelenti, ahogy azt Houellebecq leírta.²³

A népek és nemzetek felszámolását eredményező globalista ideológiát ugyanaz a *végzetes önhittség* jellemzi, mint a magántulajdont és a piacgazdaságot felszámoló kommunista ideológiát. A komplex társadalmi rendszerek csak a bevált struktúrákat (nemiség, család, nemzet, magántulajdon, piacgazdaság, népszuverenitás, szólásszabadság, demokrácia) megőrizve fejlődhetnek, és a szükséges változtatásokat ezen keretek között kell keresniük. A komplex társadalmi rendszerek alapvető struktúráinak megtámadása és felszámolása – ahogy az most történik a nemiség, a család és a nemzet esetében – hosszú távon szinte mindig humanitárius katasztrófát és civilizációs visszaesést eredményez.

Fenntartható fejlődés és népesség

A fenntartható fejlődés három pillérével összhangban különbséget kell tenni a környezeti, gazdasági, társadalmi és azon belül demográfiai fenntarthatóság között. *A környezeti szempontból vett fenntarthatóság* esetében a hangsúly a természeti potenciálok fennmaradásán van. Minél kisebb egy emberi populáció lélekszáma, annál kisebb a környezetterhelése.

²⁰ Tóth I. János: Demográfiai tél és a modernizáció. *Kommentár*, (2021), 3. 36–43.

²¹ Demény (2016): i. m. 328.

²² Demény (2016): i. m. 362–366.

²³ Houellebecq (2015): i. m.

Ezért a környezetvédők általában helyeslik, sőt szorgalmazzák a népesség csökkenését, anélkül hogy különbséget tennének a népességrobbanás és a demográfiai tél állapotában levő társadalmak között.

A tartósan magas termékenységi ráta (például 3 felett) folyamatos népességnövekedést okozva emésztí fel a rendelkezésre álló természeti erőforrásokat, ami nemcsak szűk értelemben vett környezeti-ökológiai problémákat okoz, hanem erőszakot is eredményezhet. Már Fekete Gyula is hangsúlyozta, hogy a népességrobbanás agresszió a többi nemzettel szemben, míg a „természetes” népességfogyás a népek és nemzetek önfenntartásának mond ellent.²⁴

A tartósan alacsony (például 1,5 alatti) termékenységi ráta állandó népességcsökkenést okozva vezet az adott nép és nemzet biztos megsemmisüléséhez. Ez a folyamat sem egyeztethető össze a fenntartható népesség ideájával. A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanácsa is megállapította, hogy hazánk népessége nem fenntartható: „Magyarország népessége veszélyes ütemben fogy.”²⁵ E problémát felismerve a második–negyedik Orbán-kormányzat a családpolitikát állította a központba. „Nekem személyes meggyőződésem, hogy a családok helyett Európa nem építheti a jövőjét bevándorlásra. Aki mástól várja a segítséget, annak előbb vagy utóbb meg kell fizetnie ennek az árát.”²⁶

Tekintve, hogy korunkban a természeti környezet túlterhelése a jellemző, a *környezeti fenntarthatóságból* az következik, hogy számos régióban a termékenységi rátának inkább a demográfiai fenntarthatóság alsó határán kell lennie. A konkrét értéket számos tényező befolyásolhatja, úgymint a helyi ökoszisztémák biokapacitása vagy éppen a termékenységi ráta korábbi értéke. A konkrét termékenységi értéknél fontosabb, hogy a népesség elszenvedei vagy *termékenységtudatos társadalomként* szabályozza a saját termékenységi rátáját.

Elvileg a fenntartható (vagyis az állandó vagy lassan változó létszámú) népesség globálisan vagy nemzeti szinten is megteremthető. Az előbbi értelmezésből csak az emberiség összlétszámának, míg az utóbbi értelmezésből minden egyes emberi közösség (etnikum, nép és nemzet) létszámának az állandósága vagy lassú változása következik. Az előbbi álláspontot a zöld globalizmus, míg az utóbbit a zöld patriotizmus képviseli.

A *zöld globalisták* általában antinatalisták, mert az emberiség mint egész termékenységi rátája túl magas. Szerintük nem baj, ha az egyes népek létszáma gyorsan csökken, miközben más népek létszáma gyorsan nő, ha az emberiség összlétszáma csökken. A zöld globalizmus, követve a neoliberalizmust, a nép és a nemzet létevel kapcsolatban nominalista állásponton van, és ezért a „népek és nemzetek pusztulásáról” való beszédet értelmetlennek tekinti: ami nincs, az nem pusztulhat el. Lehetnek olyan zöld globalisták, akik a népeket és a nemzeteket reálisan létező, de gonosz egységeknek tekintik, amelyeket mindenképpen el kell pusztítani. A fentiekkel összhangban a zöld globalizmus a munkaerő regionális hiányára a tömeges bevándorlásban látja a megoldást.

²⁴ Fekete Gyula: *Európa öngyilkossága*. Budapest, Tri kolor, 2007; Houellebecq (2015): i. m. 275.

²⁵ Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács: *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia*. Budapest, Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkára, 2013. 39.

²⁶ Orbán Viktor beszéde az „Európa a családokért, családok Európáért” 2011. március 31-én, idézi Novák Katalin – Fűrész Tünde: *Családbarát évtized 2010–2020*. Budapest, KINCS, 2021. 49.

Ezzel szemben a *zöld patrióták* a különböző népek és nemzetek állandó létszámát, korösszetételét és kettes körüli termékenységi arányszámát szorgalmazzák; így csak az individuális jellegű és a korlátozott mértékű migrációt támogatják. Látható tehát, hogy a zöld gondolkodás rendkívül megosztott a népek és a nemzetek demográfiai folyamataival kapcsolatban.

A zöld patrióták szerint az emberiség létszámának állandóságát vagy lassú csökkenését az egyes etnikumok, népek és nemzetek létszámának a kvázi állandóságán keresztül kell biztosítani. Tehát egy zöld hazafi a magas termékenységű népek esetében antinatalista, az ideális termékenységű népek esetében semleges, míg az alacsony termékenységű népek esetében pronatalista álláspontot képvisel. A zöld hazafiság a népek és a nemzetek létével kapcsolatban realista állásponton van, és azt képviseli, hogy minden emberi közösség, nyelv és kultúra értékes, fenn kell maradnia.

Csak a népek és a nemzetek fennmaradása garantálja az emberiség etnikai, nyelvi és kulturális sokféleségét. Ezeknek a kollektív struktúráknak az eltűnése az emberiség homogenizálódásához vezet. Ezért ezeket a történelmileg kialakult értékes kollektív struktúrákat mindenképpen meg kell őrizni. Reméljük, hogy hamarosan ebben ugyanolyan konszenzus lesz, mint napjainkban a kollektív természeti struktúrák (fajok, ökoszisztémák, tájak) megőrzésének a fontosságában.²⁷

Konzervatív modernizáció

A modernizáció az élenjáró népek és nemzetek kihalásához vagy kulturális átalakulásához vezet. Ezért nem haladhatunk tovább a modernizáció jelenlegi útján, ugyanakkor nem térhetünk vissza a tradicionális modellhez sem. A megoldást csak ennek a két egymással szöges ellentétben álló ideológiának, illetve társadalomszervezési módnak a szintézise, vagyis a *konzervatív modernizáció* biztosíthatja. Ez egy olyan ideológia és társadalomszervező gyakorlat, amelynek az a célja, hogy összeegyeztesse a modernitás individuális vívmányait a tradicionalitás kollektív előnyeivel, jelesen az ökológiai és demográfiai stabilitással. Ez az ideológia szorosan kapcsolódik a fenntartható fejlődés lokalista és patrióta értelmezéséhez, illetve a *családbarát kapitalizmus* fogalmához.

A konzervatív modernitás nívója a természet és benne a különböző népek és nemzetek megőrzése. A konzervatív modernitás szerint minden népnek és nemzetnek *öko-és termékenységtudatos társadalommá* kell válnia, és törekednie kell a számára ideális termékenységi ráta megvalósítására. Ebből az következik, hogy a túlságosan magas termékenységű afrikai országokban az embereknek kevesebb, míg a túlságosan alacsony termékenységű európai országokban az embereknek több gyereket kell vállalniuk.

Magyarországon a teljes termékenységi arányszám értéke jelenleg 1,6 gyerek/nő, ami 0,5 értékkel maradt el a kívánatos 2,1-es értéktől. Azaz 31%-kal több gyereknek kellene születnie, mint amennyi születik. Más európai népek és nemzetek esetében is hasonló adatokat láthatunk. Tehát elmondható, hogy Európa népeinek és nemzetének

²⁷ Tóth I. János: Strukturális sokféleség vagy globalizáció. *Valóság*, 61. (2018), 9. 1–8.

az egész társadalmukat pronatalista szellemben újra kell szervezniük, és ki kell találniuk a *gyermekbarát társadalmat*.

A konzervatív modernizáció a tradicionális afrikai országok számára is jobb alternatívát jelent, mint a liberális modernizáció. Egyrészt a konzervatív modernizáció sokkal könnyebben értelmezhető és követhető a tradicionális országok számára, mint a liberális modernizáció. Másrészt a konzervatív modernitás, ellentétben a liberális modernitással, az afrikai országokat nem akarja beszorítani a szegény reprodukciós központok szerepébe, hanem arra biztatja ezeket az országokat, hogy minden problémájukra, legyen az demográfiai, ökológiai vagy gazdasági, ne globalista, hanem lokalista megoldásokat keressenek. A szükséges antinatalista fordulat végrehajtása érdekében az első lépésben az afrikai országoknak is *termékenységtudatos* társadalommá kell alakulniuk; azaz fel kell ismerniük, hogy a népesség gyors növekedése és a magas termékenységi ráta nem fenntartható.

A fenntartható fejlődés szempontjából az ideális demográfiai célállapot az, ha minden nép, nemzet és ennek járulékos következményeként minden ország, kultúrkör, unió és maga az emberiség is olyan szinten stabilizálja a népességét, amely összhangban van a környezeti fenntarthatósággal.

Összegzés

A modernizáció jelenlegi formája, vagyis a liberális modernizáció súlyos ökológiai és demográfiai válsághoz vezet, azaz a „haladás” jelenlegi formája ökológiai és demográfiai szempontból fenntarthatatlan. Természetesen nem lehet visszatérni az ősi, vagyis a tradicionális fenntarthatósághoz, de a modernizáció sajátosságain lehet és kell is változtatni. A liberális modernizáció kudarcait csak a modernizáció egy újabb szakaszával, jelesül a konzervatív modernizációval lehet orvosolni. Hegelt parafrázálva: a tézist jelentő tradicionális és fenntartható társadalmak szempontjából az antitézist a modern, de fenntarthatatlan társadalmak jelölik, a szükséges szintézist pedig a modern és fenntartható társadalmak jelentik.

A fenntartható fejlődés fontos demográfiai előfeltétele a *fenntartható népesség*, amely elvileg globálisan és nemzeti szinten is elképzelhető. Az előbbi a liberálisokhoz közel álló zöldglobalisták népes hada, míg az utóbbit a konzervatívokhoz közel álló zöldpatrióták szűk csoportja képviseli. Elvileg tehát létezik a zöld konzervatív álláspont is, bár hangjuk és befolyásuk a balliberális oldalhoz csatlakozott zöldek mellett jelenleg még elenyésző.

A liberális és zöld globalisták csak az absztrakt ember fogalmában gondolkodnak, és nem érdekli őket a nyugati világot sújtó demográfiai tél, amelynek eredménye az európai népek, nemzetek, nyelvek és kultúrák sorvadása. Ez a folyamat nemcsak a kihalt népek, hanem az egész emberiség számára is rossz, hiszen csökkenti annak strukturális sokféleségét. A liberális és zöld globalisták a „fejlett” világot sújtó demográfiai télből csak az öregedést és a munkaerőhiányt látják. Ezekre a problémákra pedig a tömeges bevándorlást ajánlják. Ez egyben a multinacionális cégek érdeke is, egyrészt mert a munkaerő sokkal olcsóbban előállítható a szegény déli országokban (Afrikában, a Közel-Keleten

vagy Dél-Amerikában), mint a gazdag északi országokban (Nyugat-Európában vagy Észak-Amerikában), másrészt a tömeges bevándorlás meggyengíti ezeket a nemzetállamokat. Tehát a liberális-zöld globalista ideológia és politika a környezet- és a klímavédelemre hivatkozva hirdet antinatalista politikát a demográfiai téltől szenvedő Európában, vagyis szinte nyíltan szorgalmazza az európai népek, nemzetek és kultúrák kihalását.²⁸

A fentiekkel szemben a konzervatív modernizációból az következik, hogy minden nép, nemzet és ennek járulékos következményeként minden ország, kultúrkör, unió és maga az emberiség is olyan szinten stabilizálja a népességét, amely összhangban van a környezeti fenntarthatósággal. Az állandó létszámú népességet nem idegen kultúrájú néptömegek ki- és bevándoroltatásával, hanem az őshonos lakosság kettes körüli termékenységi rátájával kell biztosítani. Csak ez a politika képes arra, hogy egyidejűleg csökkentse a túlságosan magas, és emelje a túlságosan alacsony termékenységű népek termékenységi arányszámát. Csak ez a szellemiség képes megalapozni a *nemzeti identitáshoz* való jogot. Csak ezen a módon biztosítható a strukturálisan sokféle, de mégis állandó létszámú emberiség fennmaradása és békés fejlődése.

Az Orbán-kormányzat az elmúlt tizenkét évben jelentős lépéseket tett az ökológiai és a demográfiai fenntarthatóság felé vezető úton. S így a gyakorlatban is példát mutat arra, hogy ezt a két célt egyidejűleg is meg lehet valósítani. Ezt a politikát jól jellemzi a IV. Budapesti Demográfiai Csúcs szellemisége és jelmondata: „A család a fenntarthatóság záloga”.

Felhasznált irodalom

- Demény Pál: *Népességpolitika. A közjó szolgálatában*. Budapest, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 2016.
- Demény Pál: Előszó. In Banyár József – Németh György (szerk.): *Gyermek és nyugdíj 2.0 Nyugdíjreform elképzelések*. Budapest, Gondolat, 2020.
- Demographic Winter: The Decline of the Human Family*. [Film.] USA, SRB Documentary LLC, 2008, 52 perc.
- Fekete Gyula: *Véreim, magyar kannibálok! Vádirat a jövő megrablásáról*. Budapest, Magvető, 1992.
- Fekete Gyula: *Európa öngyilkossága*. Budapest, Tri kolor, 2007.
- Houellebecq, Michel: *Behódolás*. Budapest, Magvető, 2015.
- Kapitány Balázs (szerk.): *Demográfiai fogalomtár*. Budapest, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 2015.
- KSH: *I.1. Népesség, népmozgalom (1900–)*. 2021.
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács: *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia*. Budapest, Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkára, 2013.
- Novák Katalin – Fűrész Tünde: *Családbarát évtized 2010–2020*. Budapest, KINCS, 2021.
- PRB, Population Reference Bureau: *World Population Data Sheet*, 2018.

²⁸ Tóth I. János: *Népesedés és ideológia a budapesti demográfiai csúcs tükrében*. *Látószög*, 2021. október 15.

- Spengler, Oswald: *A Nyugat alkonya. A világtörténelem morfológiájának körvonalai I–II.* Budapest, Noran Libro, 2011.
- Tóth I. János: *Demográfiai tél. A modernizáció sötét oldala.* Budapest, Gondolat, 2021.
- Tóth I. János: Demográfiai tél és a modernizáció. *Kommentár*, (2021), 3. 36–43.
- Tóth I. János: A nép fogalmáról. *Kommentár*, (2021), 1. 29–42.
- Tóth I. János: Népesedés és ideológia a budapesti demográfiai csúcs tükrében. *Látószög*, 2021. október 15. Online: <https://latoszogblog.hu/aktualis/nepesedes-es-ideologia-budapesti-demografiai-csucs-tukreben/>
- Tóth I. János: Strukturális sokféleség vagy globalizáció. *Valóság*, 61. (2018), 9. 1–8.
- United Nations: *World Population Prospects: The 2017 Revision.* Department of Economic and Social Affairs.